

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Koulutuslautakunta 14.05.2024 § 54
307/03.00/2024

Tiivistelmä: Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Koulutuslautakunta päättää lausunnon antamisesta asiassa.

Valmistelija/lisätietoja antaa:

sivistysjohtaja Jyrki Lumiainen, p. 02 474 5311
lukion rehtori Olli-Pekka Lehtonen, p. 02 474 5380

OKM pyytää lausuntoa lukiokoulutukseen liittyvästä lainsäädännön uudistuspaketista. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lukiolakia, ylioppilastutkinnosta annettua lakia, oppivelvollisuuslakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia. Lausunnot annetaan lausuntopalvelu.fi -verkkopalveluun; lausuntojen määräaika on 4.6.2024.

Lukiolakiin ehdotetuilla muutoksilla on tarkoitus vahvistaa lukiolaisten oikeutta oppimisen tukeen. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi opiskelijoiden oikeudesta saada tukiopetusta sekä muutettaisiin erityisopetusta koskevia lukiolain säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että koulutuksen järjestäjän pitäisi päättää opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta tekemällä asiasta muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös. Käytännössä lukiokoulutuksen järjestämisestä Suomessa vastaavat kunnat noin 93-prosenttisesti (yksityisten toimijoiden osuus noin 5 % ja yliopistojen sekä valtion osuus yhteensä noin 2 %). Käytännössä lakiuudistuksella ollaan siis lisäämässä kuntien tehtäviä ja hallinnollista työtä, jos esitys hallintopäätösten tekemisestä myös lukiokoulutuksessaan opiskeleville hyväksytään.

Lakiesityksessä erityisopetuksen määritelmäksi on lakiehdotuksessa muotoiltu ”*erityisopettajan antama opetus ja ohjaus sekä erityisopettajan konsultaatioon perustuva muu opetus ja ohjaus, jota antaisi muu opetushenkilöstö*”. Määritelmää voi pitää vähintäänkin väljänä ja epämääräisenä.

Lukiolakiin esitetään lisättäväksi tiedonsiirtoa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen välillä niiden opiskelijoiden osalta, joilla on perusopetuksen päättyessä ollut voimassa oleva erityisen tuen päätös. Näin koulutuksen järjestäjän tulisi arvioida opiskelijan tarve erityisopetukseen hänen aloittaessaan opiskelun sekä myös tarpeen ilmetessä opintojen aikana.

Lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisessa tavoitteena on, että rahoitus vastaisi paremmin koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Rahoitukseen nyt sisältyvää pienten lukioiden korotusta uudistettaisiin tukemaan koulutuksen

saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista. Samalla pyritään edistämään rahoitusvastuun tasapuolista jakautumista kuntien kesken perustuen opiskelijoiden kotikuntiin. Yksikköhinnan määräytymistä ehdotetaan muutettavaksi niin, että vähäisen opiskelijamäärän lisäksi koulutuksen järjestäjän syrjäinen sijainti sekä se, onko lukion opetuskieli vähemmistökielenä siinä kunnassa, jossa opetusta järjestetään. Korotukset koskisivat alle 200 opiskelijan lukioita. Rahoituksen määräytymisperusteita koskevat muutokset tulisivat voimaan vuoden 2026 alusta portaittain ja täysimääräisesti vuodesta 2028 alkaen.

Lainsäädännön uudistusesityksessä ehdotetaan lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamista niin, että kattava lukioverkko säilyisi ja voitaisiin turvata lukiokoulutuksen järjestäminen niilläkin alueilla, joilla lasten ja nuorten määrä vähenee voimakkaasti. Väestöennusteiden mukaan 16–20-vuotiaiden ikäluokka pienenee 2020-luvun lopulta alkaen valtakunnallisesti, mutta eri tahtiin eri puolilla maata. Nykyisistä lukiokoulutuksen järjestäjistä 80 % sijaitsee kunnissa, joissa nuorisoiäluokka pienenee, ja joka viidennessä lukiokoulutuksen järjestäjän kunnassa vähentymä on yli 30 %. Alle 100 opiskelijan lukiokoulutuksen järjestäjien määrä kasvaisi 20 %:lla ja haasteeksi tulee sisällöltään monipuolisen lukiokoulutuksen kattava järjestäminen koko maan eri osissa. Pienten lukiodien yksikköhinnan korotus ei kannusta rakenteellisiin uudistuksiin, koska jos opiskelijamäärä esimerkiksi yhdistymisten kautta lukiossa kasvaisi, rahoituksen yksikköhinta pienenee.

Ylioppilastutkintoa on tarkoitus uudistaa antamalla mahdollisuus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen tiukasti rajatuin kriteerein ja varmistamalla, ettei englanninkielinen koulutustarjonta uhkaa kansalliskielistä koulusivistystä, vaan se vahvistaa Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten toimijoiden ja paluumuuttajien keskuudessa. Tällöin mahdollisuus suorittaa ylioppilastutkinto Suomessa englanniksi turvaisi niiden kokelaiden asemaa, joilla on heikot edellytykset menestymiseen joko suomen tai ruotsin kielellä suoritettavassa tutkinnossa.

Lisäksi pakollisen ylioppilastutkintokokeen korvaaminen taito- ja taideaineen kokeella (lukiodiplomi) olisi jatkossa mahdollista. Ylioppilastutkinnon suorittamiseen edellytetään viisi koetta, joista äidinkielen ja kirjallisuuden koe on pakollinen. Tämän lisäksi on suoritettava neljä koetta, joista yhden voisi korvata lukiodiplomilla. Korvattavaksi tulisi tällöin joko matematiikan, toisen kotimaisen kielen, vieraan kielen tai reaaliaineen koe. Ylioppilastutkinnossa opiskelija osoittaa omaksuneensa lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot, joten ylioppilastutkinnon kokeen korvaava lukiodiplomi olisi mahdollista suorittaa jossakin niistä oppiaineista, jotka sisältyvät nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään pakollisina taito- ja taideaineina (musiikki, kuvataide ja liikunta). Tämä muutos esitetään tulevaisuuteen voimaan niin, että lukio-opintoja aloittavat opiskelijat tietävät, millaisen tutkinnon he tulevat suorittamaan. Ensimmäiset lukiodiplomikokeet olisi mahdollista suorittaa aikaisintaan syksyllä

2029, jolloin asia koskisi lukio-opintonsa 1.8.2027 aloittavia opiskelijoita.

Lukiolain tilauskoulutusta koskevaan säännökseen ehdotetaan tehtäväksi myös voimassa olevaa sääntelyä selkeyttäviä muutoksia, joilla puututaan tilauskoulutuksessa havaittuihin epäkohtiin muun muassa tilauskoulutussopimusten sisällössä ja opiskelijoiden tietoisuudessa omasta asemastaan.

Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa (luku 4.2.1) valtiontalouteen ja julkisyhteisöihin on todettu, että vaikutukset valtion talouteen ovat vähäiset, ja että pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on sovittu lukiokoulutuksen valtionosuusrahoituksen korottamisesta 10 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 alkaen. Korotuksen perusteeksi on todettu rahoitusjärjestelmän muutokset ja oppimisen tuen uudistaminen. Rahoitusjärjestelmään ehdotetuista muutoksista todetaan, ettei niillä ole suoria vaikutuksia valtiontalouteen.

Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa kunnille ja koulutuksenjärjestäjille viitataan 10 miljoonan euron hankerahoitukseen oppimisen tuen kehittämisessä vuosien 2024-25 aikana sekä 10 miljoonan euron lisärahoitukseen vuodesta 2025 alkaen rahoitusjärjestelmän uudistamiseen ja oppimisen tukeen.

Rahoitusjärjestelmää koskevilla muutoksilla olisi vaikutuksia kuntien asemaan koulutuksen järjestäjinä, mutta rahoitusjärjestelmän muutoksilla ei olisi taloudellista vaikutusta valtaosalle (185) lukiokoulutuksen järjestäjistä (256), koska yksikköhintarahoitus ei muuttuisi määräytymisperusteiden muutosten vuoksi. Tällaisia ovat mm. yli 200 opiskelijan lukiokoulutuksen järjestäjät, jotka eivät nykyisinkään saa yksikköhinnan korotusta (mm. Paimion kaupunki).

Lakiuudistuksen voi arvioida olevan Paimion kaupungin kannalta lisärahoitusta tuottamaton, jolloin pysyvä rahoitus em. 10 miljoonan euron lisärahoituksesta kohdistunee vain osittain oppimisen tukeen. Todennäköiseltä vaikuttaa, ettei luvattu 10 miljoonan euron lisärahoitus tule todellisuudessa kattamaan niitä pysyviä lisäkustannuksia, joita lukiolain uudistuksista koituisi koulutuksen järjestäjille lukio-opiskelijoiden erityisopetukseen liittyvien hallinnollisten päätösten valmistelusta ja hallintopäätösten teosta sekä erityisopetuksen ja tukiopetuksen antamisesta, vaan ne tullee rahoittaa jatkossakin lukiokoulutuksen rahoituksella, joka nykyiselläänkin kattaa edelleen vain noin 85 % kaikkien lukiokoulutuksen järjestäjien koulutuksenjärjestämisestä aiheutuneista todellisista kustannuksista. Eli tältä osin lukiokoulutuksen järjestäjille ollaan esittämässä lisätehtäviä ilman, että toiminta rahoitetaan täysimääräisesti.

Lausuntoehdotus

Kuntaliitto järjestää 20.5.2024 kunnille suunnatun webinaarin liittyen tähän lakiuudistuksen lausuntokierrokseen. Lisäksi lakiuudistukseen sisältyy melko isoja uudistusajatuksia koulutuksen

järjestämisverkkoon ja siihen, että lukiosta tutkinnon voisi suorittaa myös englanniksi. Nämä seikat edellyttävät vielä jatkovalmistelua ja myös keskustelua muiden koulutuksenjärjestäjien edustajien kanssa.

Koulutuslautakunnan seuraava kokous pidetään vasta sen jälkeen, kun lausunnonantoaika on umpeutunut. Siksi koulutuslautakunnalle esitetään, että se tekee periaatepäätöksen siitä, että Paimion kaupunki antaa asiassa lausunnon, ja valtuuttaa asian jatkovalmistelun sivistysjohtajalle ja lukion rehtorille. Annettava lausunto voidaan hyväksyä lautakunnan puheenjohtajan päätöksellä.

Sivistysjohtaja esittelee alustavan luonnoksen annettavasta lausunnosta kokouksessa.

- Esittelijä: Sivistysjohtaja Lumiainen Jyrki
- Päätösehdotus: Koulutuslautakunta päättää, että Paimion kaupunki lukiokoulutuksen järjestäjänä antaa lukiolakiuudistuksesta lausunnon. Lautakunnan puheenjohtaja hyväksyy annettavan lausunnon sivistysjohtajan ja lukion rehtorin tekemän valmistelun pohjalta.
- Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.